

ВІДГУК

офіційного опонента
доктора економічних наук, доцента,
професора кафедри організації туристичної діяльності
Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу
(ННІУЕБ) Міжрегіональної Академії управління персоналом

ПЕРЕГУДИ Юлії Андріївни

на дисертаційну роботу **ПУПИ Остапа Олеговича**
на тему: «Економіко-організаційний механізм цифрової
трансформації ритейлу в Україні»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
051 «Економіка»

Актуальність обраної теми дослідження та зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується глибокими трансформаційними процесами, обумовленими стрімким розвитком цифрових технологій. Ритейл як одна з найбільш динамічних галузей економіки перебуває в епіцентрі цих змін, оскільки саме тут відбувається безпосередня взаємодія з кінцевим споживачем, що вимагає постійної адаптації до нових моделей споживчої поведінки та технологічних інновацій.

Для України актуальність цифрової трансформації ритейлу посилюється низкою специфічних чинників. По-перше, галузь роздрібною торгівлі займає провідне місце у структурі національної економіки та забезпечує значну частку зайнятості населення. По-друге, в умовах воєнного стану цифровізація стала критичним фактором забезпечення безперервності торговельної діяльності та підтримання доступу споживачів до товарів і послуг. По-третє, євроінтеграційні прагнення України вимагають гармонізації стандартів цифрової економіки з європейськими нормами. Незважаючи на значний науковий доробок у сфері цифрової економіки та управління підприємствами, проблематика формування цілісного економіко-організаційного механізму цифрової трансформації ритейлу з урахуванням українських реалій залишається недостатньо розробленою, що обумовлює актуальність та своєчасність обраної теми дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота виконана у межах тем НДДКР «Міжнародно-правові та суспільно-політичні детермінанти інтеграції, глобалізації та глобального процвітання» (номер державної реєстрації 0121U111334); «Правове, організаційне та фінансове забезпечення економічної безпеки держави і суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації 0121U112285); «Шляхи забезпечення інноваційної активності, ефективності

інфраструктури як системоутворювального чинника та обґрунтування системи державної підтримки на засадах модерації.

Сформульовані висновки логічно впливають із поставлених завдань і підтверджуються застосованими інструментами аналізу. Логічна структура дисертаційної роботи визначається її метою та сформульованими науковими та практичними завданнями.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі Пупи Остапа Олеговича відзначаються високим ступенем обґрунтованості, що досягається завдяки системному застосуванню як теоретичних, так і емпіричних методів дослідження, що забезпечує належний рівень вірогідності отриманих результатів та їх придатність до практичного використання. Зокрема, варто акцентувати вагу на наступних елементах новизни, які, на мій погляд, є найбільш актуальними.

Найвагомішим науковим здобутком є обґрунтування економіко-організаційного механізму цифрової трансформації ритейлу як цілісної системи координації поведінки суб'єктів господарювання. На відміну від існуючих фрагментарних підходів до впровадження окремих цифрових технологій, дисертант запропонував інтегровану багатовимірну мережеву структуру з чотирьох взаємопов'язаних вузлів — інфраструктурного, фінансово-економічного, організаційно-управлінського та інституційно-нормативного, — що функціонують за принципами послідовності, взаємозалежності та адаптивності.

Заслужують на увагу результати, що удосконалюють існуючі наукові положення: трирівнева структурно-логічна модель оцінювання цифрової трансформації, яка забезпечує послідовний взаємозв'язок спостережуваних цифрових змін, організаційно-стратегічних характеристик та неспостережуваних інституційних процесів; систематизація інституційних передумов цифровізації через шість напрямів гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами та п'ять напрямів організаційної перебудови бізнес-моделей; концепція цифрової інфраструктури як системоутворювального чинника з подвійною роллю — мультиплікатора економічного зростання та запобіжника кризових явищ.

Практичну цінність мають емпірично обґрунтовані положення щодо диференціації впливу цифрових технологій на конкурентоспроможність ритейлерів різного масштабу, виявлений феномен «поверхневої цифровізації», а також система стратегічних напрямів державної підтримки на принципі модерації.

менеджменту та економічної безпеки підприємств» (номер державної реєстрації 0121U112288); «Теоретико-методологічне забезпечення сталого розвитку територіальних громад» (номер державної реєстрації 0119U102147), відповідно до постанови Президії НАН України № 30 від 30.01.2019 р. «Про основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук НАН України на 2019-2023 роки» (пп. 3.1.15. Економіка підприємства та управління виробництвом).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність.

Дисертація складається з трьох розділів, що послідовно розкривають теоретико-методологічні засади, аналітичну базу та концептуальні пропозиції щодо цифрової трансформації ритейлу.

У першому розділі дисертант здійснив ґрунтовний аналіз економічної сутності цифрової трансформації ритейлу, обґрунтувавши її як фундаментальний процес перебудови економічних моделей торговельних підприємств, що виходить за межі технічної модернізації. Встановлено принципові відмінності між автоматизацією, діджиталізацією та цифровою трансформацією, що є важливим методологічним внеском у розуміння етапності та глибини змін. Заслуговує на увагу систематизація інституційних передумов цифровізації через шість напрямів гармонізації законодавства з європейськими стандартами, а також розробка структурно-логічної моделі оцінювання цифрової трансформації як трирівневої структури.

Другий розділ містить результати комплексного емпіричного дослідження. Дисертантом проведено аналіз динаміки та структурних змін у сфері ритейлу України, виявлено домінування галузі у структурі підприємницької діяльності та чітку сегментацію ринку. Особливу цінність становить масштабне анкетування 72 підприємств різного масштабу, що дозволило виявити суттєву диференціацію рівня цифрової зрілості. На основі глибинних інтерв'ю з топменеджерами дисертант виявив феномен «поверхневої цифровізації» — впровадження технологій без належної інтеграції у бізнес-модель. Цей результат є надзвичайно важливим для розуміння реальних проблем цифрової трансформації вітчизняного ритейлу.

У третьому розділі представлено концептуальні розробки дисертанта. Ключовим результатом є обґрунтування економіко-організаційного механізму цифрової трансформації ритейлу як багатовимірної мережевої структури з чотирьох взаємопов'язаних вузлів: інфраструктурного, фінансово-економічного, організаційно-управлінського та інституційно-нормативного. Важливим здобутком є концепція розвитку цифрової

Достовірність емпіричних результатів підтверджується використанням первинних даних, зібраних автором (анкетування підприємств та інтерв'ювання керівників), а також офіційних статистичних даних та аналітичних матеріалів галузевих асоціацій. Теоретичні положення базуються на критичному аналізі значної кількості вітчизняних та зарубіжних наукових джерел.

Характеризуючи наукову новизну положень та результатів дисертаційної роботи, слід зазначити, що оригінальність дослідження полягає в обраній проблематиці та практичній направленості проведеної автором наукової роботи.

Повнота викладу результатів у наукових працях підтверджується апробацією основних положень на міжнародних науково-практичних конференціях та публікаційною активністю: основні результати дисертаційного дослідження опубліковано у 12 наукових працях, з яких 8 статей у фахових наукових виданнях України, 1 публікація у матеріалах міжнародної конференції за кордоном та 3 публікації у збірниках тез конференцій. Публікації повністю розкривають зміст дисертаційної роботи та охоплюють усі ключові положення наукової новизни.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження.

Теоретичне значення дисертації полягає у поглибленні концептуальних засад цифрової трансформації ритейлу, розвитку методології оцінювання цифрової зрілості підприємств та обґрунтуванні архітекτονіки економіко-організаційного механізму.

Практичне значення результатів підтверджується актами впровадження у діяльності підприємств, науково-дослідних установ та закладів вищої освіти. Рекомендації дисертанта можуть бути використані органами державної влади при формуванні політики підтримки цифровізації торгівлі, керівниками підприємств ритейлу при розробці стратегій цифрової трансформації, а також у навчальному процесі при підготовці фахівців з економіки та менеджменту.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами ґрунтовного вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць автора, а також аналізу звіту щодо перевірки тексту рукопису електронним сервісом StrikePlagiarism, порушень академічної доброчесності не було встановлено. Використані у роботі матеріали і висловлювання інших авторів включають відповідні посилання на їх джерела, що відображає коректність підходу автора до цитування використаного тексту, цифрових даних та ілюстрацій. У дослідженні відсутні

випадки академічного плагіату, фабрикації й порушення академічної доброчесності.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації. Зміст дисертації узгоджується з основними атрибутами наукового дослідження: метою, завданнями, об'єктом і предметом, заявленими у вступі.

Аналіз анотації та основних положень дисертації Пупи Остапа Олеговича на предмет їх відповідності підтверджує узгодженість цих матеріалів. Анотація не містить інформації, відсутньої у тексті роботи, і відповідає її змістовному наповненню. У змісті анотаційних положень (у межах поданого тексту) відображено ті самі наукові ідеї та результати, які детально розкрито в основних розділах роботи.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Пупи Остапа Олеговича на тему «Економіко-організаційний механізм цифрової трансформації ритейлу в Україні» є завершеним науковим дослідженням, у якому розв'язано важливу наукову проблему теоретичного обґрунтування та розроблення методичного інструментарію фінансового забезпечення інноваційної освіти як чинника розвитку людського капіталу в умовах економіки знань. Мова дисертаційної роботи є чіткою та грамотною, а стиль відзначається науковою аргументованістю. Мета дослідження повністю відповідає темі дисертації. Сформульовані наукові завдання логічно й структурно узгоджені, їх кількість є достатньою для повного розкриття обраної теми та досягнення поставленої мети. У роботі наведено оптимальну кількість таблиць, що забезпечує наочність та полегшує сприйняття отриманих результатів. Наукові положення сформульовано коректно: для кожного з них визначено зміст отриманого результату, ступінь наукової новизни та практичну значущість, що свідчить про узгодженість між завданнями дослідження, науковою новизною, структурою викладу матеріалу за розділами, публікаціями за їх змістом та підсумковими висновками за результатами роботи.

Робота відповідає паспорту спеціальності з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» за предметною спрямованістю та демонструє належний рівень теоретичної й практичної опрацьованості проблематики.

Дискусійні питання та основні зауваження до змісту дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи наукові результати та прикладну орієнтованість роботи, доцільно висловити низку зауважень і дискусійних положень, що не знижують загальної якості дослідження, однак можуть посилити його аргументацію та практичну застосовність:

1. Дисертант ґрунтовно дослідив вплив цифрових технологій на конкурентоспроможність рітейлерів у розрізі технологічного, клієнтського, комерційного, організаційного та управлінського аспектів. Разом з тим, варто було б приділити більшу увагу аналізу впливу цифрової трансформації на кадрову політику підприємств та трансформацію компетенцій персоналу, оскільки людський капітал є критичним фактором успішності цифрових перетворень.

2. При обґрунтуванні моделей державно-приватного партнерства у сфері розвитку цифрової інфраструктури рітейлу бажано було б детальніше розкрити механізми розподілу ризиків між державним та приватним секторами, а також критерії вибору оптимальної моделі залежно від конкретних умов реалізації проєкту.

3. На с. 101 дисертації представлено результати дослідження бар'єрів впровадження цифрових технологій, серед яких опір змінам з боку працівників (27,8% респондентів) та недовіра до нових технологій (12,5%). Дисертант слушно констатує, що ці бар'єри мають соціокультурний характер і потребують формування нової цифрової культури на рівні організацій. Водночас залишається дискусійним питання: яким автор бачить оптимальний шлях подолання цих бар'єрів — економічним (матеріальне стимулювання), організаційним (зміна управлінських практик) чи психологічним (робота з установками персоналу)? Уточнення цієї позиції посилює б практичну складову запропонованого механізму.

4. У роботі використано глибинні інтерв'ю з топменеджерами шести компаній для виявлення неспостережуваних процесів цифрової трансформації. Доцільно було б детальніше обґрунтувати критерії відбору саме цих респондентів та оцінити можливість екстраполяції отриманих якісних висновків на ширше коло підприємств рітейлу.

5. Розроблені дисертантом вісім комплексних стратегій цифрової трансформації на основі SWOT-аналізу є цінним практичним результатом. Для підвищення їх прикладної цінності доцільно було б доповнити кожен стратегію орієнтовними часовими горизонтами реалізації та ключовими показниками ефективності (KPI).

Загалом зазначені вище зауваження мають рекомендаційний характер і не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження, та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Пупи Остапа Олеговича.

Загальний висновок та оцінка дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Пупи Остапа Олеговича на тему «Економіко-організаційний механізм цифрової трансформації ритейлу в Україні» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретико-методичному рівні. Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження сформульовані коректно, а результати – логічно обгрунтовані та мають практичну спрямованість.

За змістовим наповненням, теоретичною та практичною цінністю, фаховим спрямуванням дисертаційна робота Пупи Остапа Олеговича відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за зазначеною спеціальністю та відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор Пупа Остап Олегович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри організації туристичної діяльності
Навчально-наукового інституту управління,
економіки та бізнесу (ННУЕБ)
Міжрегіональної Академії
управління персоналом

Юлія ПЕРЕГУДА